
MIGRACIJOS PROCESUS FORMUOJANČIŲ VEIKSNIŲ LIETUVOJE VERTINIMAS

Jolanta Solnyškinienė*

**Aleksandro Stulginskio universiteto Ekonomikos ir vadybos fakultetas
Universiteto g.10, LT-53361 Akademija Kauno r.;
Kauno Kolegijos Vadybos ir ekonomikos fakultetas,
Pramonės pr. 20, LT -50468 Kaunas
Telefonas: (8-37) 752214
El.paštas: jolanta.solnyskiniene@asu.lt*

Rūta Adamonienė**

*** Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakultetas
Putvinskio g. 70, LT-44211 Kaunas
Telefonas (8-37) 30 36 65
El.paštas: rutadam@mrui.eu*

Anotacija. Migracija tampa vis sudėtingesne problema socialiniu, kultūriniu, politiniu, religiniu ir ekonominiu požiūriu. Labiausiai tarptautinę migraciją lemia auganti ekonominė integracija, kintantys demografiniai rodikliai, lyčių lygybė, auganti technologinė pažanga, migracijos politikų bei standartų suvienodinimas tarp šalių ir kita. Ypač prieštaringai yra vertinama emigracija. Pastaraisiais metais Lietuvos gyventojų emigracijos mastai tokie dideli, kad tiesiogiai lemia struktūrinius visuomenės pokyčius ir daro įtaką socialinei, kultūrinei, politinei sferoms. Migracijos sukelti teigiami padariniai, tokie kaip nedarbo sumažėjimas, įgyjama užsienio patirtis, nenusveria emigracijos sąlygotų problemų. Dauguma emigrantų – jauni žmonės, dėl to susidaro demografinės struktūros disproporcijos, o kai kuriuose ekonomikos sektoriuose stinga darbo jėgos, ypač aukštos kvalifikacijos specialistų. Labai svarbu nustatyti migraciją sąlygojančius veiksniai ir taikyti tinkamas viešosios politikos priemones. Straipsnyje analizuojamos Lietuvos gyventojų migracijos priežastys, atlikus mokslo šaltinių, statistinių duomenų ir empirinius tyrimus, nustatyti migracijos procesus formuojantys veiksniai. Atlikti empiriniai tyrimai patvirtino daugelio tyrėjų išvadą apie tai, kad migracijos procesams itin reikšmingi yra ekonomiai veiksniai. Nustatyta, kad imigracijos procesams didžiausią įtaką turi disponuojamos metinės pajamos ir vidutinis darbo užmokestis šalyje. Pateikti siūlymai išryškėjusių problemų sprendimui.

Pagrindinės sąvokos: migracija; migracijos veiksniai, migracijos politika

IVADAS

Nors gyventojų migracija nėra naujas reiškinys ir yra siejamas su tautų formavimosi, naujų teritorijų apgyvendinimo bei žmoniškųjų išteklių teritorinio persiskirstymo procesais, pastaruoju metu jie sulaukia didelio visuomenės ir specialistų susidomėjimo. Migracija – sudėtingas, nuolat kintantis socialinis reiškinys, kurį labai sunku numatyti ir išmatuoti.

Šiuolaikinėje visuomenėje tarptautinis žmonių mobilumas nuolat keičiasi. Šiandieninė migracija rodo didžiausią visų laikų žmonių judėjimą per pastaruosius dešimtmečius. Migracija tampa vis sudėtingesne problema socialiniu, kultūriniu, politiniu, religiniu ir ekonominiu požiūriu. Nė viena valstybė neišvengia vienokių ar kitokių migracijos padarinių. Procesai

skirtingai vertinami, nurodomos labai skirtingos juos formuojančios priežastys ir pasėkmės. Emigraciją ir su ja susijusius procesus analizavo Lietuvos ir užsienio šalių mokslininkai bei tyrėjai: J. Bagdanavičius, Z. Jodkonienė (2008), R. Rudžinskienė (2008), D. Beržinskienė, S. Kairienė, R. Virbickaitė (2009), A. Janušauskas, E. Nedzinskas, A. Uleckas, P. Vepšta (2009), M. Butkus, K. Matuzevičiūtė (2009; 2010), G. Kasnauskienė, T. Šiaudvytis (2010), R. Čiarnienė, V. Kumpikaitė (2011), S. Stanaitis (2011), M. E. Kaminska, M. Kahancova (2011), W. Pearlman (2013), L. M. McLaren (2013). I. Žičkutė (2011), Kumpikaitė, V., Žičkutė, I., (2012). Vieni specialistai imigracijos ir emigracijos procesus sieja su grėsme nacionaliniam savitumui ar net tautinės valstybės pabaiga¹, kiti neįžvelgia didesnių grėsmių, juos laiko globalizacijos požymiu² arba, priešingai, darbo jėgos migraciją deficitinės rinkoje nurodo esant ekonomiką skatinančiu veiksniu³; tyrinėja jo raišką ekonominės krizės sąlygomis⁴.

B. Gruževskis nurodo, kad po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo ir įstojimo į Europos Sąjungą, kai buvo sukurtos laisvo asmenų judėjimo sąlygos, Lietuvos gyventojų mobilumas sparčiai išaugo. Nuo Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo iš šalies išvyko beveik vienas milijonas šalies gyventojų, Lietuvos neigiama neto tarptautinė migracija 1 000-čiu gyventojų – viena didžiausių Europos Sąjungoje².

Nevienareikšmiškas migracijos procesų, jų reiškos, padarinių vertinimas, itin spartus emigracijos mastų pastaraisiais dešimtmečiais augimas Lietuvoje suponuoja tolesnių šio reiškinio raiškos, pobūdžio, jį formuojančių veiksnių, priežasčių bei pasekmių šalies ekonominei, socialinei bei kultūrinei raidai būtinybę.

Straipsnio **tikslas** – išanalizuoti Lietuvos gyventojų migracijos priežastis ir įvertinti migracijos procesus formuojančius veiksniai.

Tyrimo objektu pasirinkta Lietuvos gyventojų migracija.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė ir sisteminimas, statistinių duomenų grupavimas ir lyginimas, koreliacinė – regresinė analizė.

¹ Sipavičienė, A., Gaidys, V., Dobrynina, M., 2009. Grįžtamoji migracija: teorinės užvalgos ir situacija Lietuvoje. Mokslo studija. Vilnius: Baltijos kopija.

² Gylys, P., 2008. Ekonomika, antieconomika ir globalizacija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

³ Gruževskis, B., 2006. Lietuvos darbo migracijos iššūkiai. Emigracija iš Lietuvos: padėtis, problemos, galimi sprendimo būdai. LR Seimo konferencijos medžiaga.

⁴ Glinskienė R., Petuškiene E. Pasaulinės ekonominės krizės poveikis lietuvių reemigracijos ir protų nutekėjimo procesams. Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos. 2009. 1 (14). p.763

⁵ Josifidis, K., Supic, N., Pucar, E., B., 2014. Migration flows: EU8+2 vs EU-15. Journal of Business and Management 15(1).

MIGRACIJOS SAMPRATA, RAIŠKA BEI MIGRACIJOS PROCESUS FORMUOJANTYS VEIKSNIAI: TEORINIS ASPEKTAS

Migracija, kaip reiškinys turi ilgametę istoriją, šis procesas visuomenėje egzistavo nuo seniausių laikų. Šis procesas darė labai didelę įtaką žmonijos raidai, tautų judėjimui bei formavimuisi. Šiuolaikinėje literatūroje aptinkami įvairių migracijos sąvokos apibrėžimų; emigracijos apibrėžimo turinys didele dalimi priklauso nuo to, kokiam kontekste - politiniame, socialiniame ar ekonominiame- ji vartojama. Skirtingi autoriai pateikia skirtingas migracijos sampratas, kurios pateiktos 1 lentelėje. Galima sutikti labai siaurą ar kiek platesnį migracijos apibrėžimą.

Kripaitis R. Ir Romikaitytė⁶ prisilaiko siurojo požiūrio migraciją, suprantamą kaip žmonių judėjimą iš vienos gyvenamosios vietos į kitą. Plačiaja prasme migracijos procesai gali būti suprantami, kaip asmenų ar grupių judėjimas trumpuoju ar ilguoju laikotarpiu, kertant valstybės teritorines ribas arba ne. Politiniu statistiniu lygmeniu yra priimtas migracijos tipų apibūdinimas pagal Jungtinių Tautų siūlomą tarptautinės migracijos apibrėžimą. JTO tarptautinę migraciją pabrėžia, kad „ilgalaikis migrantas yra asmuo, kuris pakeitė gyvenamąją vietą ne trumpesniam kaip 12 mėnesių laikotarpiui“⁷, tai reiškia, kai pasirinkta šalis tampa gyvenamąją vieta. Tarptautinė migracijos organizacija 2003 metais pasiūlė platesnį migracijos apibrėžimą, kūrimą pažymima, kad migracija – tai asmens ar asmenų grupės judėjimas iš vieno geografinio vieneto į kitą, kertant administracines ir politines valstybės sienas, ir siekiant laikinai ar visam laikui įsikurti kitoje šalyje, nei jų kilmės vieta.

Yra daug migracijos klasifikavimo požymių, mokslo darbuose galima sutikti daug skirtingų migracijos tipologijų.

⁶ Kripaitis, R., Romikaitytė, B., 2005. *Tarptautinė darbo jėgos migracija: jos esmė, formos ir ją sąlygojantys veiksniai*. Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos. Ernesto Galvanausko mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.

⁷ UN. *International Migration*. Prieiga. <http://www.un.org/en/development/desa/population/theme/international-migration/>

1 lentelė. Migracijos apibrėžimai

Autorius	Apibrėžimas
Ekonomikos terminų žodynas	Migracija yra žmonių judėjimas į šalį (imigracija) ir iš jos (emigracija).
Tarptautinių žodžių žodynas	Migracija (lot. migratio – kėlimasis, kraustymasis), perėjimas iš vienos vietos į kitą; gyventojų kėlimasis iš vienos vietos į kitą.
Ekonominės migracijos reguliavimo strategija	Migracija – suprantama kaip išvykimas iš šalies ir atvykimas į ją iš užsienio šalies, siekiant geresnio gyvenimo kokybės, didesnio darbo užmokesčio, geresnių darbo ir gyvenimo sąlygų ir kt.
G. Babachinaitė	Migracija – tai vienos valstybės gyventojų persikėlimas ilgam laikui į kitą valstybę; laikantis šį procesą reglamentuojančių teisės aktų.
G. Jurgėlaitienė, S.Starkus	Migracija – vienos valstybės gyventojų persikėlimas ilgam laikui į kitą valstybę.
J. Guščinskienė	Migracija – tai individų ar jų grupių gyvenamosios vietos keitimo procesas, kuris pasireiškia persikėlimu į kitą regioną ar šalį.
G. Kasnauskienė	Migracija – tai ilgalaikis gyvenamosios vietos pakeitimas, kurio rezultatas – gyventojų skaičiaus ir struktūros pasikeitimai išvykimo ir atvykimo teritorijoje.
A.Maslauskienė V. Stankūnienė	Migracija – tai asmenų persikėlimas santykinai ilgam laikui, gan dideliu atstumu; gyvenamosios vietos keitimas visam arba tam tikram laiko tarpui kertant šalies teritorines ribas. Migracija – tai individų ar grupių persikėlimas iš vienos gyvenamosios vietos į kitą, turint tikslą naujoje vietovėje pasilikti pakankamai ilgą laiką.
Lietuvos laisvosios rinkos institutas	Migracijos sąvoka apima bet kokių žmonių judėjimą – vienoje valstybėje ar kertant jų sienas; ilgam ar trumpam laikotarpiui; savanorišką arba priverstinę; ieškant kitos darbo ar bedarbystės vietos; legalią ir nelegalią; migraciją siekiant pakeisti politinę, socialinę, kultūrinę ar kitokią aplinką.
A. Pokhlebaeva	Migracija – tai žmonių persikėlimas į kitą teritoriją (valstybę ar kitą vieneta), sąlygojamas įvairių priežasčių ir siekiama apsigyventi laikinai arba nuolat.
E. Urbonaitė	Išvykimas iš šalies arba atvykimas į šalį iš kitos užsienio valstybės, siekiant geresnės gyvenimo kokybės.
D.Beržinskienė, S.Kairienė, Virbickaitė	R. Migracija apibūdinama remiantis laisvu žmonių judėjimu iš vienos šalies į kitą. Pabrėžiama, kad migracija yra dvejų formų: imigracija (kai žmonės atvyksta į šalį turėdami tikslą joje įsikurti) ir emigracija (kai asmenys išvyksta iš šalies siekdami įsikurti kitoje šalyje).
Oxford dictionaries	Migracija – tai asmenų judėjimas į naują teritoriją arba šalį, siekiant geresnių gyvenimo sąlygų.

Šaltinis: Sudaryta autorių, remiantis analizuota moksline literatūra

D.Masey nurodo, kad migracijos priežastingumas yra aiškinamas keliais skirtingais lygmenimis (individo, šalies, globaliu), migracijos procesus sukeltantys ir migracijos procesus palaikantys veiksniai yra dažniausiai skirtingi⁸. Skiriama *vidinė migracija* – tai šalies gyventojų judėjimas iš vienos vietos į kitą nuolatiniam gyvenimui ir *tarptautinė migracija* – tai žmonių persikėlimas iš tėvynės į kitas valstybes dėl ekonominių, politinių, arba religinių motyvų⁹.

⁸ Massey, D., 1993. Theories of international migration: review and appraisal”. Population and Development Review 25(2).

⁹ Vaitkevičiūtė, V., 2004. Tarptautinių žodžių žodynas. Vilnius: Žodžių leidykla.

Emigracija apima ne vien individų, šeimų ar grupių mobilumą, tačiau tai reiškia ir kultūrų, tradicijų, žinių, įgūdžių persikėlimą bei apsikeitimą. Svarbu paminėti, kad šie veiksniai sudaro pamatinį žmogaus gyvenimą. Paprastai valstybės reguliuoja judėjimus per valstybės sienas. Kiekviena valstybė priimdama naujus gyventojus sprendžia, kiek ir kokių jų įsileisti, o tos šalys, kurių gyventojai palieka, sprendžia klausimus, kaip skatinti arba kaip stabdyti migracijos srautus¹⁰.

Analizuojant migracijos procesus, dažnai vartojamos emigracijos ir imigracijos sąvokos, todėl tikslinga apibrėžti ir šiuos terminus. Tarptautinių žodžių žodynas nurodo, kad *emigracija* – tai žmonių persikėlimas iš tėvynės į kitas šalis. Šis terminas ES kontekste apibrėžiamas kaip veiksmas, kai asmuo, būdamas vienos valstybės narės rezidentas, persikelia į kitą nuolatinę gyvenamąją vietą kitoje valstybėje ne trumpiau kaip dvylikai mėnesių. *Imigracija* – tai priešpriešinys procesas emigracijai.

Tas pats žmogus migruojantis žmogus yra emigrantas gimtinėje (išvyksta į kitą valstybę) ir imigrantas priimančioje valstybėje (atvyksta į kitą valstybę).

Jurgelaitienė, G., Starkus, S.¹¹ teikia migracijos klasifikaciją, kai yra skiriamos dvi pagrindinės migracijos rūšys: priverstinė ir nepriverstinė. Priverstinė migracija – tai kai, asmuo persikelia į kitą šalį dėl jam iškilusios grėsmės. Grėsmė gali būti politinė, religinė, etninė, rasinė, seksualinė ar ekonominė. Nepriverstinė migracija – kai asmuo keliasi į kitą šalį, siekdamas geriau patenkinti savo ekonominius, realizacijos ar kitus poreikius. Galima išskirti ekonominį, etninį, religinį, kriminalinį, giminystės nepriverstinės migracijos porūšius.

A. Janušauskas siūlo migracijos rūšis klasifikuoti remiantis įvairiais veiksniais: pagal trukmę: ilgalaikė, trumpalaikė, pastovi, sezoninė, turistinė; pagal legalumą: legali, nelegali; pagal persikėlimo vietą: vidinė, išorinė, lokali; pagal migracijos pobūdį: mokslo, šeimos, darbo; pagal migrantų kvalifikacijos išsaugojimą: „protų nutekėjimas“, „rankų nutekėjimas“, ir kt. rūšys; pagal organizacinį pobūdį: organizuota/institucionalizuota, savarankiška; pagal kriminoleginį pobūdį: prekyba žmonėmis ir kt.; pagal politines migracijos pasekmes: repatriaciją, pabėgėlių srautus, kolonizacijos ir kt.¹²

¹⁰ Lietuvos laisvo rinkos instituto tyrimas, 2006. *Migracija: pagrindinės priežastys ir gairės pokyčiams*. Vilnius. Prieiga: <http://www.llri.lt/naujienos/ekonomine-politika/darbo-santykiai/tyrimas-migracija-pagrindines-priezastys-ir-gaires-pokyčiams/lrinka>.

¹¹ Jurgelaitienė G., Starkus S. *Nelegalios migracijos ir nelegalaus mobilumo prevencija Europoje: mokslinis-metodinis leidinys*. _ Vilnius: Lietuvos teisės akademijos Leidybos centras, 2000, p.6-11, 18-32.

Nuo migracijos sąvokos yra neatsiejama migranto samprata. Lietuvos ekonominės migracijos reguliavimo strategijoje migrantai apibūdinami kaip konkretūs asmenys, dėl ekonominių, politinių, kultūrinių, šeiminių ir pan. išvykę iš Lietuvos į užsienio valstybę (tokie asmenys vadinami emigrantais) arba atvykę į Lietuvą iš užsienio valstybės (šie asmenys įvardijami imigrantais).

Migracijos formuojančius veiksniai analizuoja įvairios migracijos teorijos ir koncepcijos. Nėra vieningos migracijos teorijos atspindinčius visus migracijos problemų lauko aspektus. Visgi galime konstatuoti, jog teorijos yra ne alternatyvios, o labiau viena kitą papildančios.

Klasikiniai teoriniai modeliai aiškina tarptautinį darbo jėgos judėjimą, kaip vieną iš gamybos veiksnių, kuris turi reikšmingos įtakos ekonomikos augimo tempams. Juo remiantis yra aiškinamos ir migracijos priežastys. Neoklasikinio požiūrio šalininkai teigė, kad migraciją lemia darbo užmokesčio lygio skirtumai tarp šalių¹⁴. Neoklasikinio požiūrio šalininkai teigė, kad emigracija didina priimančios šalies gerovę, jog emigracine neturi reikšmingo poveikio šaliai, iš kurios emigruojama. Tuo tarpu neokeinsistai nurodė, kad emigracija turi neigiamos įtakos šalies ekonomikai, ypač, jeigu iš jos emigruoja aukštos kvalifikacijos darbuotojai. Besiremiantys mikroekonomikos teorija specialistai svarbiausia migracijos priežastimi nurodo darbo užmokesčio skirtumus šalyse, tačiau pripažįsta, kad sunku įvertinti emigracijos priežastis, remiantis tik ekonometriniais modeliais. Ši teorija yra pakankamai ribota, nes nebando paaiškinti socialinių, politinių, psichologinių ir socialinių veiksnių poveikio apsisprendimui migruoti; ji taip pat negali paaiškinti ir migracijos srautų pobūdžio.

Yra nemažai teorinių koncepcijų, aiškinančių migrantų lūkesčius, motyvus, socialinės aplinkos sąlygas, globalizacijos įtaką migracijos procesams¹³ ir kitus veiksniai (žr. 2 lentelę). Autoriai, analizuojantis korporacijų elgseną, nurodo, jog tarptautinės korporacijos skatina žmonių migraciją, nes didėja pigios darbo jėgos poreikis¹². Beresnevičius V.¹³, Matuzevičiūtė K.¹³, Butkus M.¹⁵, Dapkus M., Matuzevičiūtė K.¹⁶, Kripaitis R.¹⁷, Romikaitytė B.¹⁷, teigia, jog migracija tiesiogiai šalies ekonomiką veikia demografinius rodiklius – skatina gyventojų skaičiaus ir gimstamumo mažėjimą bei gyventojų senėjimą.

¹² Sipavičienė, A., 2006. *Tarptautinė gyventojų migracija Lietuvoje: modelio kaita ir situacijos analizė*. Vilnius.

¹³ Urbšienė, L., 2011., *Globalizacijos samprata: šiuolaikiniai požiūriai. Verslas: teorija ir praktika*.

¹⁴ Zlotnik, H., 1998. *The theories of international migration. Paper of Conference on International Migration: Challenges for European Populations, Bari, Italy, 25-27 June*.

Autoriai teikia labai skirtingus tyrimų rezultatus ir nesutaria dėl jų vertinimo.

2 lentelė. Migracijos teorijos. Sudaryta autorių, remiantis Janušauskas, A., Nedzinskas, E., Uleckas, A., Vepšta, P., 2009. *Šiuolaikiniai migracijos procesai ir jų įtaka Lietuvos darbo rinkai*. Vadyba: Journal of Management. Vol. 14(2).

Migracijos teorija	Apibūdinimas
Dviejų darbo rinkų teorija	Valstybėje egzistuoja dvi darbo rinkos: tai vietiniams skirta darbo rinka, suteikianti aukštas pajamas ir mažai apmokamų darbų, kuriuos paprastai užimi imigrantai, rinkos.
Migracijos sistemų teorija	Emigracija makro ir mikro struktūrų dvejose teritorijose sąveikos rezultatas. Makro lygmens struktūroms būdingi instituciniai veiksniai, o mikro lygmens struktūrose vyrauja pačių emigrantų įsitikinimai, patirtys.
Migracijos tinklo teorija	Emigracija – save generuojantis veiksnys. Emigrantai suteikia informaciją apie darbo rinkos situaciją (įsidarbinimo, atlyginimo, apgyvendinimo galimybes)
Neoklasikinė ekonomikos teorija	Migraciją veikia „stūmimo“ ir „traukos“ jėgos. Pagrindinis makroekonominis migracijos veiksnys – darbo jėgos paklausos ir darbo jėgos pasiūlos skirtumai tarptautinėse rinkose, migracijos priežastis – skirtingas darbo užmokestis įvairiose valstybėse.
Naujoji migracijos ekonomikos teorija	Emigracija – tai šeimos ar individo strategija diversifikuoti pajamų šaltinius, minimizuoti riziką bei išvengti kreditavimo barjerų.
Pasaulio sistemų teorija	Emigraciją lemia darbo jėgos judėjimas iš periferijos į centrą.

B. Gruževskis²¹ analizavo migracijos teigiamą ir neigiamą poveikį darbo rinkai ir nurodė tokius teigiamus bei neigiamus padarinius. Teigiami imigracijos padariniai: nedarbo lygio mažėjimas, darbo užmokesčio didėjimas, darbo jėgos mobilumo augimas.

Janušauskas, A., Nedzinskas, E., Uleckas, A., Vepšta, P.¹⁵, jog migracija tiesiogiai veikia ir demografinius rodiklius – skatina gyventojų skaičiaus ir gimstamumo mažėjimą bei gyventojų senėjimą. Veiksniai, įtakojantys šalies ekonomiką, pateikti 3 lentelėje.

¹⁵ Janušauskas, A., Nedzinskas, E., Uleckas, A., Vepšta, P., 2009. *Šiuolaikiniai migracijos procesai ir jų įtaka Lietuvos darbo rinkai*. Vadyba: Journal of Management. Vol. 14(2).

¹⁶ Barcevičius, E., Žvalionytė, D., 2012. *Užburtas ratas? Lietuvos gyventojų grįžtamoji migracija ir pakartotinė migracija*. Viešosios politikos ir vadybos institutas.

¹⁷ J. Beresnevičiūtė, V., Leončikas, T., ir Žibas, K. 2009. *Migrantų gyvenimas Lietuvoje: visuomenės nuostatos ir migrantų patirtys*. Etniškumo studijos.

¹⁸ Butkus, M., Matuzevičiūtė, K., 2009. *Emigracijos ir reemigracijos situacija Lietuvoje*. Vadyba, 14 (1).

Damulienė, A., 2013. *Migracijos problema Lietuvoje ir jos įtaka šalies ekonomikai*. Business systems and economics. Vol.

¹⁹ Dapkus M., Matuzevičiūtė K. 2008. *Lūkesčių įtaka emigracijai: Lietuvos ateitis*. Ekonomika ir vadyba. Kauno technologijos universitetas.

²⁰ Kripaitis, R., Romikaitytė, B., 2005. *Tarptautinė darbo jėgos migracija: jos esmė, formos ir ją sąlygojantys veiksniai*. Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos. Ernesto Galvanausko mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.

²¹ Gruževskis, B., 2006. *Lietuvos darbo migracijos iššūkiai*. Emigracija iš Lietuvos: padėtis, problemos, galimi sprendimo būdai. LR Seimo konferencijos medžiaga.

3 lentelė Migracijos procesų poveikis Lietuvos ekonomikai. Šaltinis: Rudžinskienė R., L.Pauslauskaitė. Lietuvos gyventojų emigracijos priežastys ir padariniai šalies ekonomikai Socialinė politika, prieiga:

file:///C:/Documents%20and%20Settings/User/Desktop/emigracijos_prieastys%20(1).pdf

Sritis	Teigiamas poveikis	Neigiamas poveikis
Darbo jėgai ir darbo rinkai	<ul style="list-style-type: none"> - Nedarbo lygio mažėjimas - Migrantų grįžimas įgijus naujos darbinės patirties - Naujų kvalifikacijų ir technologijų taikymo galimybės 	<ul style="list-style-type: none"> - Staigus atlyginimų kilimas sektoriuose, iš kurių nuteka reikalinga darbo jėga. - Darbo jėgos trūkumo didėjimas. - Neužpildytų darbo vietų daugėjimas. - Specialistų ir aukštos profesinės kvalifikacijos darbuotojų bei darbininkų skaičiaus Lietuvoje mažėjimas.
Sukuriamam produktui	<ul style="list-style-type: none"> - „Grįžtantys“ pinigų srautai. - Padidėjusi perkamoji galia ir vartojimas (padidėjus darbo pajamoms, gaunamoms iš užsienio ir privačių asmenų piniginių pervedimų iš užsienio į Lietuvą). 	<ul style="list-style-type: none"> - Mažėjantis tam tikrų gamybos sektorių (žemės ūkio, statybų, lengvosios pramonės), pagrįstų pigia darbo jėga, našumas ir sukuriamas produktas - Bendras sukuriama produkto mažėjimas. - Mažėjantis didelio našumo ir technologijos imlaus produkto kūrimo potencialas. - Mažėjanti gamyba. - Mažėjančios investicijos.
Biudžetui ir pinigų srautams	<ul style="list-style-type: none"> - „Grįžtantys“ pinigų srautai. - Kaupiamas kapitalas tolesnei ekonominei plėtrai. - Mažėjantis socialinės paramos poreikis, dėl to mažėja ir valstybės išlaidos. Investicijų grįžimas. 	<ul style="list-style-type: none"> - Socialinio draudimo einamojo finansavimo mažėjimas. - Tuo atveju, kai, norint išvengti apmokestinimo, „grįžtantys“ pinigų srautai yra slepiami, jie prisideda prie šešėlinės ekonomikos augimo. - Prarandamos lėšos, kurios buvo investuotos į žmonių išsilavinimą ir specialistų parengimą, todėl atsiranda nauja našta valstybei, t. y. naujų specialistų rengimas
Ekonomikos modeliui	<ul style="list-style-type: none"> - Poreikis kurti patrauklesnes darbo sąlygas ir didinti atlyginimus siekiant išlaikyti darbuotojus. - Atsiranda spaudimas persiorientuoti į didelio našumo ir aukštosiomis technologijomis pagrįstą ekonomiką. 	<ul style="list-style-type: none"> - Regionų ekonominės raidos netolygumų didėjimas. - Mažėjantis inovacinis potencialas. - Mažėjantis investicinis patrauklumas
Demografijai	<ul style="list-style-type: none"> - Teigiamas poveikis nenurodomas 	<ul style="list-style-type: none"> - Gyventojų skaičiaus mažėjimas - Gyventojų senėjimas - Gimstamumo mažėjimas - Mišrių santuokų skaičiaus didėjimas
Socialiniams ryšiams	<ul style="list-style-type: none"> - Kitokio socialinio gyvenimo patirtis - Transnacionalinių bendruomenių kūrimasis ir formavimasis 	<ul style="list-style-type: none"> - Nutrūkstantys ryšiai su kilmės šalimi
Kultūrai	<ul style="list-style-type: none"> - Naujų kultūrų pažinimas 	<ul style="list-style-type: none"> - Potencialių vartotojų pasitraukimas iš Lietuvos sumažina kultūrinę plėtrą - „Protų nutekėjimas“ atsiranda tada, kai emigravę kultūros kūrėjai ima dirbti ne kultūrinio pobūdžio darbus

Pastaruoju metu ypač akcentuojamas neigiama migracijos pasėkmė – „protų nutekėjimas“, kai iš silpnesnių ekonomiškai šalių į stipresnes emigruoja aukštos kvalifikacijos specialistai. Tai yra laikoma ypač neigiamu reiškiniu, nes šalis praranda galimybę sparčiau vystyti naujų technologijų pagrindu, prarandamas mokslinis potencialas.

MIGRACIJOS PROCESŲ IR JUOS SĄLYGOJANČIŲ VEIKSNIŲ LIETUVOJE ANALIZĖ

Migracijos procesai apima tiek imigraciją, tiek emigraciją. Stebima tendencija, jog didėja emigracijos srautai. Iš Lietuvos kasmet išvyksta vis daugiau gyventojų. Nuo Lietuvos įstojimo į ES laikotarpį iš Lietuvos emigravo apie 500 tūkst gyventojų. Lietuvos statistikos departamento duomenimis 2016 m. iš Lietuvos emigravo 50,3 tūkst. nuolatinių šalies gyventojų, imigravo - 20,2 tūkst. žmonių. Palyginti su 2015 m. emigrantų skaičius padidėjo 5,8 tūkst. arba 13 proc., o imigrantų skaičius sumažėjo 2 tūkst. žmonių arba 8,9 proc.

Taip pat galime daryti išvadą, kad emigrantų skaičius kelis kartus lenkia imigrantų srautus, tai matome žemiau pateiktoje lentelėje, o nuolatinių gyventojų skaičius kasmet mažėja. (4 lentelė). Pagrindiniai veiksniai skatinantys migraciją yra „traukos“ ir „stūmimo“ veiksniai, apimantys ekonominius, demografinius, socialinius, politinius, teisinius veiksnius.

4 lentelė. Pagrindiniai demografiniai ir gyventojų tarptautinės migracijos rodikliai.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Nuolatinių gyventojų skaičius metų pabaigoje	3 003 641	2 971 905	2 943 472	2 921 262	2 888 558	2 849 317
Emigrantai	53 863	41 100	38 818	36 621	44 533	50 978
Imigrantai	15 685	19 843	22 011	24 294	22 130	21 358
Grįžę LR piliečiai	14 012	17 357	18 975	19 528	18 383	16 478
Užsieniečiai	1 673	2 486	3 036	4 766	3 747	4 880
	1000 gyventojų					
Emigrantai	17,8	13,7	13,1	12,5	15,3	17,8
Imigrantai	5,2	6,6	7,4	8,3	7,6	7,4
Grįžę LR piliečiai	4,6	5,8	6,4	6,7	6,3	5,7
Užsieniečiai	0,6	0,8	1,0	1,6	1,3	1,7

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas²²

Lietuvos statistikos departamento duomenimis visą Nepriklausomybės laikotarpį migracijos saldo buvo neigiamas, t.y. išvykstančiųjų gyventojų skaičius gerokai lenkė atvykstančiųjų gyventojų skaičių

²² Lietuvos statistikos departamentas [interaktyvus]. 2016 [žiūrėta 2016 m. gruodžio 14 d.]. Prieiga per internetą: <http://osp.stat.gov.lt/temines-lenteles1>

Nors emigracijos tempai kito, tendencija nepasikeitė. 2006 - 2008 metais buvo fiksuotas emigracijos mastų mažėjimas, kurį būtų galima paaiškinti ekonomikos būklės gerėjimu. Krizės ir po kriziniu laikotarpiu jis išaugo, o 2011 – 2016 metų laikotarpiu jis vis dar labai aukštas.

Atlikti tyrimai rodo, kad išvyksta jauni žmonės, dalis jų – aukštos kvalifikacijos specialistai. Tam įtakos turi socialinis nesaugumas, teisingumo trūkumas, netikėjimas ateitimi, prastas darbdavių požiūris į darbuotojus, geresnės karjeros galimybės užsienyje, aukštesnės pajamos.

Vyrausybė telkia pastangas sureguliuoti migracijos procesus (pirmiausia emigracijos srautus) ir vykdo migracijos politiką. Leveckytė ir Junevičius²³ migracijos politiką apibrėžia kaip „įstatymus, taisykles, praktikas, priemones, įgyvendinamas nacionalinių valstybių, siekiančių daryti įtaką migracijos srautų apimčiai, sudėčiai ir migrantų kilmei“.

Migracijos politika – tai vyriausybės veiksmai, siekiant reguliuoti gyventojų migraciją sukeliančias priežastis, migracijos procesus ir jų pasekmes. Lietuvoje migracijos politika – ta visuma valstybės veiksmų migracijos srityje, vykdomų atsižvelgiant į nacionalinius ypatumus, o kartu ir į bendros ES migracijos politikos aspektus. Lietuva savo teisiniam reglamentavimui yra pritaikiusi ES direktyvų nuostatas.

Kiekvienos valstybės migracijos politikos pasirinkimą lemia skirtingi veiksniai. Nors šalys kurdamos ir reformuodamos migracijos politiką, dažniausiai atsižvelgia į nacionalinius interesus, socialinį saugumą, tarptautinius įsipareigojimus, tačiau efektyvi migracijos politika gali būti suformuota tik įvertinus realią situaciją valstybėje, atsižvelgiant į ekonominę, socialinę, demografinę bei politinę situaciją.

Migracijos politikos pasirinkimas priklauso nuo valstybių ūkio vystymo pusiausvyros, socialinio saugumo lygio, darbo rinkos balanso, etnokultūrinių interesų. Anot Sipavičienės²⁴, siekiant sukurti protingą migracijos politiką būtina įvertinti ir subalansuoti demografinius, ekonominius ir politinius kintamuosius:

- Demografinę situaciją, kurią galima vertinti pagal gyventojų skaičiaus mažėjimo, senėjimo, migracijos rodiklius, mažėjančio gimstamumo ir kt. rodiklius;

²³Leveckytė E., Junevičius A.. Lietuvos migracijos politika trečiųjų šalių piliečių atžvilgiu: patirtis ir tendencijos// *Viešoji politika ir administravimas issn 2029-2872 (online) public policy and administration 2014, t. 13, nr. 1 / 2014, vol. 13, no 1, p. 149–162.*

²⁴Sipavičienė, A., Jeršovas, M., 2010. *Darbo jėgos migracija: poreikis ir politika Lietuvoje. Prieiga per internetą < <http://www.emn.lt/uploads/documents/Darbo%20jegos%20migracija.pdf>>.*

- Ekonominę migracijos naudą. Šio kriterijaus esmė - įvertinti, kuo ekonomiškai naudingi migrantai ir teikti prioritetą tiems, kurie geba sukurti didesnę pridėtinę vertę;
- Politinį spaudimą. Šis kriterijus labai glaudžiai susijęs su neigiama viešąja nuomone ir problemomis dėl imigrantų integracijos šalyje.

Lietuvos migracijos politika – tai visuma valstybės veiksmų migracijos srityje, vykdomų atsižvelgiant į nacionalinius ypatumus, o kartu ir į bendros ES migracijos politikos aspektus.

LR Vyriausybės nutarime „Dėl Lietuvos migracijos politikos gairių patvirtinimo“ nurodomi šie Lietuvos migracijos politikos tikslai ²³:

- „siekti, kad pamažu mažėtų masinė emigracija ir didėtų grįžtamoji migracija“ (16.1 str.);
- „užtikrinti valstybės poreikius atitinkančią darbo jėgos pritraukimo politiką, kuri skatintų Lietuvos ūkio socialinę ir ekonominę plėtrą, inovacijų ir kapitalo pritraukimą, leistų lanksčiai reaguoti į darbo jėgos iš užsienio valstybių poreikį, nustatytą diferencijuotas šios darbo jėgos pritraukimo, atrankos ir naudojimo schemas“ (16.2. str.);
- „sudaryti užsieniečiams sąlygas integruotis, kad būtų pasinaudota imigracijos teikiama nauda, kai užsieniečiai veiksmingai prisideda prie valstybės stiprinimo dalyvaudami jos ekonominiame, socialiniame ir kultūriniame gyvenime“ (16.3str.)

„tobulinti migracijos procesų valdymą – vykdyti migracijos kontrolės priemones, kurios leistų užkirsti kelią neteisėtai migracijai, efektyviai užtikrinti viešąją tvarką, visuomenės sveikatą ir saugumą, nusikalstamumo prevenciją, drauge užtikrinti, kad būtų vykdomi Lietuvos tarptautiniai įsipareigojimai žmogaus teisių ir laisvių srityje“ (16.4 str.);

- „aktyviai ir kryptingai dalyvauti ES imigracijos politikos formavimo procese, sprendžiant klausimus, kuriems reikia bendrų ir koordinuotų veiksmų, kartu su kitomis
- ES valstybėmis narėmis plėsti politinį dialogą ir praktinį bendradarbiavimą migracijos klausimais su trečiomis šalimis, ypač Rytų kaimynystės valstybėmis ir valstybėmis, turinčioms europinę perspektyvą“ (16.5 str.).

²³ LR Vyriausybės nutarimas „Dėl Lietuvos migracijos politikos gairių patvirtinimo“, 2014 m. sausio 22 d. Nr. 29, Vilnius. Priega <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/5338f7c0899d11e397b5c02d3197f382>

Tačiau galime konstatuoti, jog migracijos politika nėra pakankamai veiksminga, nes šios politikos priemonės neveikia migracijos srautų norima kryptimi. Migracijos srautų analizė rodo, jog pagrindinė emigracijos kryptis yra – Jungtinė Karalystė. Didžioji dalis Lietuvos piliečių ir užsieniečių emigruoja į ES šalis. Galime teigti, jog tam didelę reikšmę turi

Lietuvos narystė ES. Gyventojų nuomonės tyrimai rodo, kad gyventojai prastai vertina savo ekonominę padėtį, todėl teigia R.Lazutka ir J. Navickė²⁶, pagrindinė paskata išvykti iš šalies yra ekonomė ir ji nesikeičia, net ir augant ekonominės - socialinės gerovės rodikliams.

Žemiau pateiktoje lentelėje (5 lentelė) matome LR piliečių ir užsieniečių, kurie išvyko gyventi į užsienio valstybes srautus, pagal valstybes (2015m.).

Analizuojant statistikos departamento duomenis, matyti, jog didžiausią dalį imigravusių asmenų sudaro ES piliečiai, tiksliau kaimyninių šalių gyventojai iš Rusijos, Baltarusijos, Ukrainos, Latvijos ir Lenkijos. Pastebima tendencija, kad imigrantų skaičius, nors ir neženkiai, tačiau didėja. 2017 m. padidėjo imigrantų, atvykstančių iš Ukrainos skaičius, nes supaprastėjo jų lankymosi ES režimas.

Lietuviai emigruoja į Didžiąją Britaniją (net 42,66 proc. visų emigrantų), Vokietiją, Airiją taip pat jie renkasi Šiaurės šalis, pvz., į Norvegiją 2015 m. emigravo panašiai tiek pat, kiek ir į Vokietiją, tačiau bendras emigrantų skaičius nesiekė 1 proc. visų emigrantų skaičiaus. Lyginant emigracijos srautus Baltijos šalyse, matyti, kad Lietuvos emigracijos mastai beveik dvigubai didesni nei Latvijos ir penkis kartus didesni nei Estijos. Sunku paaiškinti, kodėl lemia tokį didelį kaimyninių valstybių šio rodiklio skirtumus?

Lietuvos emigracijos rodikliai tūkstančiui gyventojų yra vieni didžiausių Europos Sąjungoje. Per nepriklausomybės metus iš šalies išvyko beveik trečdalis Lietuvos gyventojų. Nors emigracija pati savaime nėra neigiamas reiškinys, tokie mastai kelia daug iššūkių: ima trūkti darbo jėgos, populiacija sensta, šalis praranda ekonominį potencialą.

Kadangi Lietuvoje labiau taikoma „atvirų durų“ migracijos politika, kurios metu taikomi didesni reikalavimai atvykstantiems į šalį asmenims, būtų tikslinga plačiau panagrinėti esamą situaciją Lietuvoje.

²⁴ Jekaterina Navickė & Romas Lazutka (2016) *Work incentives across the income distribution and for model families in Lithuania: 2005–2013*, *Baltic Journal of Economics*, 16:2, 175-191, DOI: 10.1080/1406099X.2016.1205407.

Remiantis teorijos analize bei atlikta empirinių tyrimų, kuriais siekiama įvertinti tiesioginių užsienio investicijų pritraukimą lemiančius veiksnius, analize, nepriklausomais kintamaisiais, pasirinkti veiksniai, kuriuos panašaus pobūdžio tyrimuose vertino dauguma autorių. Rodikliai pasirinkti atsižvelgiant į atliktus empirinius tyrimus, kuriuose autoriai naudojo tokius pat arba panašius rodiklius minėtiems veiksniams išmatuoti. Šie rodikliai gali būti įvardijami, kaip pagrindiniai veiksniai, turintys įtakos emigracijos masto didėjimui, tai - BVP 1 gyventojui, nedarbo lygis, proc., vidutinės metinės disponuojamos pajamos Eur, PGP ir vidutinis darbo užmokestis LT privačiame sektoriuje, bruto. Buvo analizuojami ketvirtiniai duomenys.

Koreliacinio ryšio stiprumas nustatytas, remiantis Čekanavičiaus, Murauskas pateikta skale: kai koreliacijos koeficiento reikšmė lygi 0 - ryšio nėra, kai 0,01–0,19 - labai silpnas ryšys; kai 0,20–0,49 - silpnas ryšys; kai 0,50–0,69 - vidutinis ryšys; kai 0,70–0,89 - stiprus ryšys; kai 0,90–1,00 - labai stiprus ryšys.

5 lentelė. Imigraciją įtakančių veiksnių Lietuvoje ryšys su migracijos saldo 1000 gyv. 2011-2015 m. *Šaltinis:* sudaryta autorių, remiantis „Eurostat“ duomenimis

Kintamasis	Koreliacijos koeficientas	Interpretacija	P<0,05
Nedarbas, proc	-0,075	Silpnas neigiamas ryšys	0,813
Vidutinės metinės disponuojamos pajamos Eur, pGP	0,080	Stiprus teigiamas ryšys	0,212
Vidutinis darbo užmokestis privačiame sektoriuje, bruto, Eur	0,49	Vidutinis	0,130
BVP 1 gyv., Eur.	0,41	Silpnas teigiamas ryšys	0,150

Nustatyta, kad duomenys yra statiškai reikšmingi. Tyrimų rezultatai rodo, kad imigracijos procesams didžiausią įtaką turi disponuojamos metinės pajamos ir vidutinis darbo užmokestis, kas pagrindžia ir kitų tyrėjų teiginius apie tai, kad ekonominiai veiksniai migracijos procesams turi stiprų tiesioginį ryšį. Bendra ekonomikos būklė migracijos procesus veikia silpniau.

IŠVADOS

Remiantis atlikta kitų autorių teorinių ir empirinių tyrimų analize galima teigti, kad pastarųjų tyrimų rezultatai yra skirtingi: analizuojami skirtingi veiksniai, skiriasi vertinamų veiksnių statistinis reikšmingumas, poveikio stiprumas migracijos apimtims ir pobūdžiui.

Dažniausiai vertinami tokie kiekybiniai veiksniai kaip BVP 1 gyventojui, nedarbo lygis, proc., vidutinės metinės disponuojamos pajamos Eur, vidutinis darbo užmokestis LT privačiame sektoriuje, bruto; užimtumas; socialiniai, politiniai, psichologiniai ir socialiniai veiksniai.

Atlikti empiriniai tyrimai patvirtino daugelio tyrėjų išvadą apie tai, kad migracijos procesams itin reikšmingi yra ekonomiai veiksniai. Nustatyta, kad imigracijos procesams didžiausią įtaką turi disponuojamos metinės pajamos ir vidutinis darbo užmokestis šalyje.

Siekiant efektyviai įgyvendinti migracijos politiką galima pateikti tokius pasiūlymus: siekiant išlaikyti darbingo amžiaus žmones, kurti patrauklias ir perspektyvias darbo vietas, skatinti darbo užmokesčio didėjimą; mažinti mokesstinę naštą, skatinant naujo verslo kūrimą; didinti šalies patrauklumą.

Remiantis pasiūlytomis gairėmis, tikslinga sudaryti veiksmų planą bei plėtoti migracijos politiką, kad būtų mažinami emigracijos srautai bei didinami grįžtamosios imigracijos srautai.

LITERATŪRA

1. Barcevičius, E., Žvalionytė, D., 2012. *Užburtas ratas? Lietuvos gyventojų grįžtamoji migracija ir pakartotinė migracija*. Viešosios politikos ir vadybos institutas.
2. Beresnevičiūtė, V., Leončikas, T., ir Žibas, K. 2009. *Migrantų gyvenimas Lietuvoje: visuomenės nuostatos ir migrantų patirtys*. Etniškumo studijos.
3. Butkus, M., Matuzevičiūtė, K., 2009. *Emigracijos ir reemigracijos situacija Lietuvoje*. Vadyba, 14 (1).
4. Čekanauskas, V., Murauskas, G. 2014. Taikomoji regresinė analizė socialiniuose tyrimuose. Vinius.: VU.
5. Čiarnienė, R., Kumpikaitė, V., 2011. *International labour migration: students view point*. Inžinerinė ekonomika, 5(22).
6. Damulienė, A., 2013. *Migracijos problema Lietuvoje ir jos įtaka šalies ekonomikai*. Business systems and economics. Vol. 3.
7. Dapkus M., Matuzevičiūtė K. 2008. *Lūkesčių įtaka emigracijai: Lietuvos ateitis*. Ekonomika ir vadyba. Kauno technologijos universitetas.
8. EMN bendras migracijos tinklas. Emigracija, imigracija [interaktyvus]. EMN bendras migracijos tinklas. EPIS Migracijos departamento elektroninė paslaugų informacinė 220 sistema [žiūrėta 2017 m. rugšėjo 14 d.]. Prieiga per internetą: <http://123.emn.lt/lt/bendros-tendencijos/migracija-10-metu-apzvalga>
9. Eurostat. 2017. [Žiūrėta 2017-05-08], Prieiga per internetą: < http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics>
10. Gylys, P., 2008. *Ekonomika, antieconomika ir globalizacija*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
11. Gruževskis, B., 2006. *Lietuvos darbo migracijos iššūkiai. Emigracija iš Lietuvos: padėtis, problemos, galimi sprendimo būdai*. LR Seimo konferencijos medžiaga.
12. Heid, B., Larch, M., 2012. *Migration, trade and unemployment*. Economics(4).
13. IOM 2015. *Determining labour shortages and the need for labour migration from third countries in the EU*. EMN focused study. Prieiga: < <http://emn.lt/category/tyrimai/studijos/>>.
14. Janušauskas, A., Nedzinskas, E., Uleckas, A., Vepšta, P., 2009. *Šiuolaikiniai migracijos procesai ir jų įtaka Lietuvos darbo rinkai*. Vadyba: Journal of Management. Vol. 14(2).

15. Jekaterina Navickė & Romas Lazutka (2016) Work incentives across the income distribution and for model families in Lithuania: 2005–2013, *Baltic Journal of Economics*, 16:2, 175-191, DOI: 10.1080/1406099X.2016.1205407
16. Josifidis, K., Supic, N., Pucar, E., B., 2014. Migration flows: EU8+2 vs EU-15. *Journal of Business and Management* 15(1).
17. Karalevičienė, J., Matuzevičienė, K. 2009. *Tarptautinės emigracijos ekonominių priežasčių analizė Lietuvos pavyzdžiu*. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*, 1(14).
18. Karpavičius, S. 2006. *Emigracijos poveikis Lietuvos ekonomikai*. Pinigų studijos.
19. Kazlauskienė, A., 2006. *Protų nutekėjimo priežastys ir tendencijos: Lietuvos atvejis*. Daktaro disertacijos santrauka. Kaunas.
20. Koehler, J., Laczko, F., Aghazarm, C., Schad, J. 2010. *Migration and economic crisis in the European Union: Implications for policy*. International Organisation for Migration.
21. Kripaitis, R., Romikaitytė, B., 2005. *Tarptautinė darbo jėgos migracija: jos esmė, formos ir ją sąlygojantys veiksniai*. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*. Ernesto Galvanausko mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
22. Kumpikaitė, V., Žičkutė, I., 2012. *Emigracijai įtaką darančių veiksnių analizė*. *Economics and management*, 17(2).
23. Kvietkauskas, V., 1985., *Tarptautinių žodžių žodynas*. Vilnius: Vyriausioji enciklopedijų leidykla.
24. Kripaitis, R., Romikaitytė, B., 2005. *Tarptautinė darbo jėgos migracija: jos esmė, formos ir ją sąlygojantys veiksniai*. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*. Ernesto Galvanausko mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
25. Leveckytė E., Junevičius A.. Lietuvos migracijos politika trečiųjų šalių piliečių atžvilgiu: patirtis ir tendencijos// *Viešoji politika ir administravimas issn 2029-2872 (online) public policy and administration* 2014, t. 13, nr. 1 / 2014, vol. 13, no 1, p. 149–162
26. Lietuvos laisvo rinkos instituto tyrimas, 2006. *Migracija: pagrindinės priežastys ir gairės pokyčiams*. Vilnius.
27. Lietuvos statistikos departamentas [interaktyvus]. 2016 [žiūrėta 2016 m. gruodžio 14 d.]. Prieiga per internetą: <http://osp.stat.gov.lt/temines-lenteles1>
28. Massey, d., 1993. “theories of international migration: review and appraisal”. *Population and development review* 25(2).
29. Sipavičienė, A., Gaidys, V., Dobrynina, M., 2009. *Grįžtamoji migracija: teorinės užvalgos ir situacija Lietuvoje*. Mokslo studija. Vilnius: Baltijos kopija.
30. Sipavičienė, A., Jeršovas, M., 2010. *Darbo jėgos migracija: poreikis ir politika Lietuvoje*. Prieiga per internetą < <http://www.emn.lt/uploads/documents/Darbo%20jegos%20migracija.pdf>>.
31. Sipavičienė, A., 2006. *Tarptautinė gyventojų migracija Lietuvoje: modelio kaita ir situacijos analizė*. Vilnius.
32. Urbšienė, L., 2011., *Globalizacijos samprata: šiuolaikiniai požiūriai*. Verslas: teorija ir praktika.
33. Vaitkevičiūtė, V., 2004. *Tarptautinių žodžių žodynas*. Vilnius: Žodžių leidykla.
34. Zlotnik, H., 1998. *The theories of international migration*. Paper of Conference on International Migration: Challenges for European Populations, Bari, Italy, 25-27 June.
35. Žičkutė, I., 2011. *Migraciją aiškinančių teorijų analizė*. *Tarptautinės studentų mokslinės konferencijos Ekonomika ir vadyba pranešimų medžiaga*. Kaunas: Technologija

ASSESSMENT OF THE FACTORS INFLUENCING THE PROCESSES OF MIGRATION: CASE OF LITHUANIA

Jolanta Solnyškinienė*

Aleksandras Stulginskis University and Kauno Kolegija, University of Applied Sciences.

Rūta Adamonienė**

Mykolas Romeris University

Summary

Immigration is now a prominent feature in the economic, social, and political reality of many European countries. Rising economic integration, varying demographics, sex equality, growing technological progress, migration policy and standards unification between countries, etc., are the factors that best determine international migration. Assessments on emigration particularly have been discrepant. In recent years the emigration scale of Lithuanian residents has been so great that it directly determines structural changes in society and influences social, cultural, political areas. The positive effects induced by migration such as decrease in unemployment, experience gain, does not overpower conditional problems of emigration. Majority of emigrants are young people therefore disproportion in demographic structure is formed whilst some economic sectors lack manpower, particularly highly qualified specialists. It is very important to identify determinants of migration and employ appropriate public policy measures. After analyzing the causes that the article indicates for migration of Lithuanian residents following scientific sources, statistics and empirical research, the forming factors for migration processes have been set. Empirical studies confirm findings of many researchers that economic factors are very significant to the migration processes. It is found that the annual disposable income and the average wage in the country play a key role in the immigration processes. Proposals for possible solutions have been submitted.

Keywords: migration, migration policy, factors influencing the processes of migration.

Jolanta Solnyškinienė*, soc. mokslų daktarė, Aleksandro Stulginskio universiteto ir Kauno Kolegijos docentė. Mokslinių tyrimų kryptys: korporatyvinis valdymas; tarptautinė ekonomika; ekonominė politika.

Jolanta Solnyškinienė*, PhD, assoc. prof. of Aleksandras Stulginskis University and Kauno Kolegija, University of Applied Sciences. Research interests: corporate governance; economic development, international economic.

Rūta Adamonienė**, hab. daktarė Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakulteto Humanitarinių mokslų katedros profesorė. Mokslinių tyrimų kryptys: Vadybinės žmogiškųjų išteklių formavimo prielaidos ir galimybės.

Rūta Adamonienė**, HPh Mykolas Romeris University, Faculty of Public security, Department of Humanities. Prof. Research interests: Management presumptions and possibilities of human resources formation